

EDITORIAL

775 anys de la Conquesta

Un any mes el calendari nos obri la porta al mes d'octubre, un mes senyalat per a les valencianes i els valencians per la festa gran de la nostra **Patria**, el **9 d'Octubre**, data que es manté com a fita significativa a través dels temps i que, barrant per damunt de les vicissituds històriques, en el segle XXI, com en el XIV, senyala la nostra festivitat com a **Poble**.

El **Rogle**, cada 9 d'Octubre, el celebra en gojosa alegria, pero també en una actitud reflexiva sobre les circumstàncies socials i polítiques que nos toca viure. Recordar una efemeride es important, viure una tradició constitueix un vincle que aferma sentiments de pertinença a un col·lectiu, fruit d'una jornada festiva es motiu d'alegria i tindre un dia dels enamorats particular es un signe més de distinció com a col·lectiu huma. Pero si tot açò li dona eixe caracter més transcendental a la festivitat i l'ompli de significat no s'ha d'oblidar eixa altra visió, eixa que cada dia l'influència mediàtica i certs interessos van buidant de significació reivindicativa per a deixar-la en una simple celebració lúdica-folclòrica.

enguany, com en tantes altres ocasions, nos sentim avergonyits per la llaugera —mes be premeditació— en que el govern valencià, la **Generalitat** en suma, tracta esta data i la pròpia història. La rao es el logo que han triat per a commemorar el **775 aniversari** de l'entrada de Jaume I en la ciutat de **València**, **Cap i Casal del Regne**. Resulta vergonyos, humiliant, falt del mes mínim rigor històric i absolutament despersonalisador que la dita marca-logo duga la següent llegenda: "**775 anys de Comunitat**". Ni tan sols nos diuen si fa referència ad alguna comunitat de regants, de veïns, de monges, de flares o de *comuneros*, que de fet estos si que s'organisaren en comunitats

en **Castella** quan aci lluitaven les **Germanies**. I es que, segurament, afegir "**Valenciana**" a "**Comunitat**" es massa demanar; el gentilici els crema en els llavis i sempre que poden l'eviten.

Resulta ignominios este maltracte, este intent de reinterpretar l'història, de sembrar la desmemòria, esta covardia en la que, un dia si i un altre també, nos obsueja el partit governant en València sobre temes de transcendència identitària.

Ya sabem de les seues arts manipuladores, pero no volem deixar de denunciar-les. Mentres son capaços de, en la "*Propuesta de Acuerdo del Consell por el que se implantan las marcas conmemorativas del 775 Aniversario del Origen del Reino de Valencia, y del 25 Aniversario de los Premios Rey Jaime I*", parlar de **Regne de València**, despuix en la marca fan l'empastre que fan. I tot açò, per supost, sense que eixe teatre de la **Secretaria Executiva de Senyes d'Identitat** diga esta boca es meua.

L'altre gran error, o be l'altre gran mentira que no es cansen de repetir, com ho mostra el títol de la proposta anterior, es considerar que en **Jaume**

I tingue orige el Regne de València, ¿es que acas no saben que este ya existia en anterioritat?, ¿es que desconeixen que lo que feu Jaume I fon cristianisar el Regne de València existent i ampliar les seues fronteres? I sí, el **Conquistador** dotà a tot el territori nou per ell conquistat al surest de **Arago** i junt a la mar, d'un nou i unic estatus legislatiu: els **Furs**.

Quina llastima que la falacia, les veritats a miges i les accions hipocrites siguen l'arma d'un partit que no es creu ni lo de *Comunitat Valenciana*, demostrable quan la te sumida en la coa de les comunitats autonomes que integren l'Estat.

PRESENTEM EL LOGOTIP DEFINITIU I TRES PROPOSTES ALTERNATIVES, DE SIMILAR RIGOR HISTORIC, QUE QUEDAREN DESCARTADES (PERO QUE QUALSEVOL DIA LES RECUPEREN)

LA CITA

La lluita de l'home contra el poder es la lluita de la memoria contra l'oblit.

Milan Kundera

SUMARI

- 1 EDITORIAL: **775 ANYS DE LA CONQUESTA**
- 2 LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **EL CENTENAR DE LA PLOMA**
- 3 FRUITES, VERDURES I HORTALICES (LXXXVIII): **PARLEM DEL COCO**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- PROMOCIO: **WEB DEL ROGLE**
- 4 PASSATEMPS
- RONDALLA: **LA MATEIXA HISTORIA DE SEMPRE**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

AVIS

- Les tradicions son per a complir-les.
- Acompanyar a la Senyera el 9 d'Octubre.
- Regalar la *mocadorà* a l'amada.
- Fer fotocopies del *Rogle* per a repartir entre amics i coneguts.
- ¡I cada una mes romantica que l'anterior!

ACTIVITATS CULTURALS OCTUBRE DE 2013

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)

C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.

www.aellva.org

CCV (Círcul Cívic Valencià)

http://www.circulocivico.org

prensaccv@gmail.com

IEV (Institut d'Estudis Valencians)

www.inev.org

info@inev.org

LRP (Lo Rat Penat)

C/Trinquet de Cavallers,9.46003 Valencia C.

Tel: 963 91 09 92

www.loratpenat.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)

C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.

Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94

www.racv.es

1 Oct (dimarts) 18.30 h. Saló d'Actes del Museu de Belles Arts de Valencia C.

INAUGURACIÓ de XII Curs de l'Escola Superior d'Estudis Valencians

CONFERENCIA: José Bonet Navarro: "El poder del Tribunal de les Aigües"

+Info: **RACV**

4 Oct (divendres) 19 h. Colege Major de l'Art de la Seda. Hospital, 7. Valencia C.

PRESENTACIÓ del Casal Bernat i Baldoví

6 Oct (dumenge) 11.30 h. Sala Joaquim Rodrigo. Palau de la Música. Valencia.

CANT VALENCIÀ al Palau 2013

Entrega del **Premi "Obrint Camins"** a Joan Lladró Dolz

+Info: www.aecv.info. Associació d'Estudis del Cant Valencià.

8 Oct (dimarts)

Actes Dia de la Patria Valenciana organitzats per Lo Rat Penat.

• 21:15 h. **TE DEUM** en el Monasteri d'El Puig.

• 22:00 h. **SOPAR DE SANT DONIS** en el restaurant *Huerto de Santa María* d'El Puig.

+Info: **LRP**

(Continúa en la pagina següent)

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527

46002 Valencia ciutat

Telefon: 617 030 370

rogleconstantillombart@gmail.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedarem molt agraïts. El nostre número de compte, en **Caixa Ontinyent**, es:

2045 6014 65 3000195833

FENT MEMÒRIA

El Centenar de la Ploma

M^aA.M.C.

La **Companyia del Centenar del gloriós Sant Jordi** estava formada per cent homes armats de ballestes que tenien com a missió custodiar i protegir el símbol més apreciat dels valencians, la **Real Senyera**.

Sobre l'origen d'esta guardia d'honor hi ha dos versions diferents. Una defen que fon **Pere II de València** qui promogué la seua creació i qui otorgà, el 3 de juny de 1365, este privilegi –que se conserva– a la milícia urbana de València en reconeixement del coratge que demostraren els ballesters combatent junt a "*la Senyera del Senyor Rei e de la Ciutat e del Regne*" en la batalla de **Morvedre**. L'atra es la creença general que molts historiadors mantenen i que es remonten als anys de la **Conquesta de Jaume I**, a qui atribueixen la fundació; en esta segona interpretació el privilegi documentat de Pere II correspondria a la creació d'una milícia d'homes a cavall que complementaria l'anterior fundada per Jaume I.

Sis anys després de la fundació, en 1371, els seus membres sol·licitaren al rei que se'ls concedira el privilegi de creació d'una **confraria** o "**almoïna**" baix l'advocació de "Nostre Senyor Deu e del benaventurat Sant Jordi". Tot ballester del Centenar, pel fet de ser-ho, seria també confrare. Les seues funcions fonamentals eren vejar pels malalts i acompanyar als difunts.

El **Centenar de la Ploma**, com era conegut popularment degut a la característica ploma de garsa que duyen en l'elm els seus membres, el componien cent soldats entre mestres i oficials, tots ells veïns de València i en reconegudes aptituds per al carrec. Es distribuïen en 70 homes armats i 30 ginets. La formació es dividia en unitats de deu ballesters denominades **dehenes** al front de les quals hi havia oficials, nomenats **caps de dehenes**. Cada ballester tenia un ajudant al que se li dia **companyo**, **macip** o **page**. Oficialment, al cap d'esta força armada estava el **Justícia Criminal**; ad ell, juntament en els **Jurats** i el **Consell General**, els corresponia nomenar als menestrals per a constituir-la. Estos acceptaven el carrec prestant jurament sobre els **Evangelis**, comproment-se al servei del rei, de la Ciutat i del Regne. Tenien l'obligació d'acompanyar a la bandera real de la Ciutat i Regne, d'acord en el privilegi de Pere II. Rebien un salari que pro-

cedia del repartiment dels bens de l'enemic i que es distribuïa depenent del lloc que ocupaven en la companyia: cavall armat, cavall alforrat, cavall sense alforrat ni armes, ballesters a peu, escuders i llancers. La ciutat, València, com a "**coronela**", se fea carrec del manteniment de les cavalleries i arreu.

El reglament pel que se regien establia entre uns altres temes l'armament i el vestuari i, a pesar de l'evolució dels usos en el vestir de l'època, l'indumentaria dels membres del Centenar sempre destacà del restant, i no sols per la ploma o **garsoïta**, tan característica, disposta sobre el caixco a modo d'adorn, sino també per la **tunicela**, curta i blanca, de llenç o de seda, en una creu roja de **Sant Jordi** en mig del pit, i una atra en l'esquena. Este sobrevestit devia d'anar per damunt de la roba i la cota de malla que protegien al ballester en el combat. Anaven armats en llança, espasa i daga. El ginet duya adarga i llança, espasa i punyal. Completava el seu armament la ballesta, l'arma més característica i utilitzada pels cavallers. En el pas del temps se dotarien

BALLESTER. FURIÓ CARBONELL (1952) PALAU DE LA GENERALITAT

d'arcabussos.

Els estandarts i distintius que junt en la Real Senyera els representen son les "**Senyeres de Sant Jordi**" i les banderes de guerra. Els símbols que apareixen en elles consistixen en la creu de Sant Jordi i en una ballesta. Mol representatiu també era el seu lema: "*In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum*" (En vos, Senyor, espere no ser confos mai).

En 1738 les autoritats borboniques consentiren, de mala gana i en molta prevenició per si servia d'estímul a la rebel·lió a un poble encara retardador després de la Guerra de Successió, que se recreara momentaneamente l'institució per a commemorar el 500 aniversari de la conquesta de València.

En l'actualitat el "**Insigne Capítol de l'Almoïna de Sant Jordi de Cavallers del Centenar de la Ploma**" es una institució cívica que te entre els seus fins: "contribuir a l'esplendor dels actes en honor a la Real Senyera i defendre l'integritat històrica, cultural, lingüística i artística del Regne de València, divulgar la nostra història, llengua, símbols i el variat patrimoni cultral valencià i rendir homenage als seus fills il·lustres". Cada 9 d'Octubre participa en la **Processo Cívica**.

Parlem del coco

El cocoter, arbre que produïx el coco, és eminentment tropical i pertany a la família de les **palmàcees**. El **Cocos nucífera** pot arribar fins als 20/25 metres d'alçària i el tronc està coronat per fermoses fulles de tres i quatre metres de llargària. El seu origen podria ser americà, de l'archipèlec indi o de les illes asiàtiques del **Pacífic**; lo cert és que

s'encontra en casi totes les regions del **Tròpic**, entre els 15° de latitud nord i els 12° de latitud sur; per tant, impossible el seu cultiu en **Espanya**.

Aixina i tot, el coco està present en tots els nostres mercats durant tot l'any, com tants altres fruits frescs, encara que la seua importància comercial siga baixa. S'importa regularment de **Costa d'Ivori**, **Ceilà** i **República Dominicana**. És notori senyalar que les seues plantacions s'aclimaten millor prop de les costes arenoses i terres salobres.

Es tracta d'un fruit molt popular per l'atractiu i curiositat que eixercix en els menuts, en els chiquets, pel gran paregut del mateix fruit en la cara d'una mona. L'entrem fàcilment per totes les fires i en paradetes pel carrer en les grans ciutats.

En el seu estat original, el coco consta de varies capes, corfes que es poden diferenciar: l'**epicarpí** llustrós, en vert o groguenc, a modo de pell que cobrix tot el fruit; el **mesocarpí** fibrós, de quatre a cinc centímetres de grossària en forma de pels fortament pegats a l'anou; l'**endocarpí** o corfa llenyosa que dispon de tres forats pròxims en disposició triangular, situats en l'àpex, dos tancats i l'atre enfront de la radícula de l'embrió, fàcilment vulnerable a una chicoteta pressió que l'obri i per a on pot eixir l'aigua continguda en l'interior, abans de trencar la corfa del fruit. Per fi, fortament pegada a la corfa llenyosa s'encontra la **polpa** del fruit, blanca com la neu, en una capa d'uns dos centímetres de grossària, que envolta totalment l'anou, protegint en la seua cavitat central el líquid –uns 300 grams- dolç i refrescant nomenat "**aigua de coco**".

En el camp **dietètic** el coco oferix una discreta quantitat de matèria grassa i, encara que molt pobre en vitamines, conté diverses sals minerals: coure, ferro, magnesi, fòsfor, potasi i sodi, és dir, que es pot considerar una important font d'energia per a l'organisme humà.

S'ha de remarcar que el cocoter és un dels arbres del qual totes les seues parts tenen una aplicació o una atra; citem, p.e., que la **corfa** del coco s'utilisa com a combustible per a fabricar carbons fins; la mateixa corfa, ben tallada i polida, servix per a objectes d'adorn. La **llet** o aigua del coco val com a beguda refrescant i com a ingredient per a guisos, gelats i plats de peix. La **polpa**, ademés del seu consum en fresc, té un gran protagonisme en fabricats de pasticeria. També l'**oli** que s'extrau de la copra, que és la polpa seca del coco, ja molta. La **copra**, puix, és molt valorada per a la fabricació de sabons, cosmètics i cremes. El mateix arbre és aprofitat completament; del **tronc** la fusta, ideal per a fabricar barraques, de la corfa d'este s'obté resina; en les **fulles** els nadius fabriquen cistelles i capells; dels **nervis** de les mateixes fulles es fan bastons i rems; i les puntes dels **brots tendres**, cuinades, servixen com a exquisites verdures. En fi, ¡s'han de consumir cocos!

PROMOCIO

Web del Rogle

Com els anticipavem en el numero de setembre, per al mes d'octubre hem volgut donar una chicoteta espenta a la nostra pagina web, sempre en mires a la difusió de temes d'interés valencià i valencianiste.

Estan, com sempre, tots els eixemplars de **Rogle** editats, inclosos els set extres; l'últim, dedicat als **Patrimonis de l'Humanitat** valencians, en color. En la secció documents trobaran fins a cinc monogràfics de temàtica diversa. Hem completat la serie dels editorials, per a que puguem llegir-los independentment de la revista. I també hem inclos unes altres series que hem anat publicant en estos ya set anys de presència en el carrer.

Rogle en Internet

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:
www.rogleconstantillombart.com
I els editorials se poden llegir en: www.fullvolant.com

ACTIVITATS CULTURALS

OCTUBRE DE 2013

(Ve de la pagina anterior)

9 D'OCTUBRE

DIA NACIONAL VALENCIÀ

A les 12 h,
en la Plaça de l'Ajuntament de Valencia C.

Baixada de la Real Senyera

Processo Civic

Senyera jagant de la PJV en el carrer Barques. 9 d'Octubre de 2012

9 Oct (dimecres) De 16:30 a 18 h. Pça. de l'Ajuntament. Valencia C.

FIRA d'entitats culturals i cíviques valencianistes

+Info: **CCV**

Des del **14 Oct** (dilluns) Seu de LRP

- **LXIV CURSOS de Llengua i Cultura Valencianes de Lo Rat Penat** (dia 14 inici classes)

- **Iniciacio a la Poesia Valenciana** (Els dissabtes 9, 16, 23 i 30 de novembre).

- **Direccio Escenica i Art Dramatic** (Els dissabtes 9, 16, 23 i 30 de novembre).

- **Aula d'Historia**. (Dedicat este curs al segle XX valencià. Els divendres, de 18:30 a 20 h.)

- **Escola de Danses Mª Teresa Oller**

- **Banda de Musica**: Classes de solfeig i instruments

- **Lo Rat-et: al caliu del Cant Valencià** (25 octubre, 29 de novembre i 20 de desembre)

+Info: **LRP**

14 Oct (dilluns) 19:45h. Seu de l'Aellva.

TERTULIA-TALLER DE PROSA

Participen Ernest Olmos i Vicent Ramon Calatayud.

+Info: **Aellva**

16 i 17 Oct 18:30 h. Horari i lloc per confirmar.

JORNADES: "Unio Europea, diversitat cultural"

Dia 16 (dmc):

• Remi Venture: "Influencia de les Tradicions i de la Llengua Provençal en Europa".

• Marta Antao: "La Cultura Lusa, tan prop, tan llunt".

Dia 17 (djs):

• Jean-Pierre Richard: "Historia del conflicte entre les llengües occitanes i provençals".

• Manuel Gimeno: "El conflicte llingüístic valencià".

+Info: **IEV**

<p>Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.</p>	<p>1. S'aplica a l'estat de la persona que no ha menjat res.</p> <p>2. Escritor d'ensajos.</p> <p>3. Coca redona en forma d'espiral originaria de Mallorca.</p> <p>4. Se diu d'aquell que sap molt o que presumix saber de tot sense ser veritat.</p> <p>5. Forat fet en la terra. Concavitat que per defecte hi ha en la superfície d'algun cos.</p> <p>6. Joc realitzat entre dos equips de cinc jugadors cada u, que consistix en introduir un baló en la cistella del contrari, situada a una alçària determinada.</p> <p>7. Dona que presenta o assistix a una altra persona en el moment de rebre el sacrament del batisme, de la confirmació, del matrimoni o de l'orde sacerdotal i en la que adquirix unes obligacions morals o compromisos. També se diu de la dona que presenta o acompanya a una altra persona quan rep algun honor o distinció.</p> <p>8. En la mitologia escandinava, geni o esperit de l'aire. En plural.</p> <p>9. Instrument musical de corda paregut a la bandurria, però de caixa més gran i so menys agut que ella.</p> <p>10. Cullera gran que servix per a repartir alguns aliments en diferents plats.</p> <p>11. Estar en posició horitzontal, gitat. Permaneixer en el llit per malaltia. Descansar un difunt en el sepulcre.</p> <p>12. Mege especialista en les malalties de la pell.</p> <p>13. Trompa cònica sense clau que es fa girar en un cordell. Pedra troncoconica de l'almassera. Se diu també de la persona que fa les coses malament.</p>	<p>1. _____</p> <p>2. _____</p> <p>3. _____</p> <p>4. _____ <u>E</u> _____</p> <p>5. _____</p> <p>6. _____ <u>Q</u> _____</p> <p>7. _____</p> <p>8. _____ <u>L</u> _____</p> <p>9. _____</p> <p>10. _____ <u>U</u> _____</p> <p>11. _____ <u>U</u> _____</p> <p>12. _____</p> <p>13. _____</p>	<p>1. _____</p> <p>2. _____ <u>U</u> _____</p> <p>_____ <u>G</u> _____</p> <p>_____ <u>I</u> _____</p> <p>_____ <u>N</u> _____</p> <p>_____ <u>Ü</u> _____</p> <p>_____</p> <p>_____ <u>C</u> _____</p> <p>_____ <u>M</u> _____</p>
	<p>La solució a peu de pagina.</p>	<p>PARAULES VERTICALS</p> <p>1. Servir els aliments posant-los en plats o escudelles.</p> <p>2. Trencar o rebentar alguna cosa traent el contingut del seu interior. En forma reflexiva, en el cas d'un teixit, desfilar-se.</p>	

Rondalla

La mateixa historia de sempre

Esta es una chicoteta historia, la mateixa de sempre, sobre quatre persones que se diuen: **Tot lo mon**, **Algu**, **Qualsevol** i **Ningu**.

S'havia acordat mamprendre un important projecte i **Tot lo mon** estava segur de que **Algu** el faria. Podria haver-lo fet **Qualsevol**, però no el feu **Ningu**. Llavors, **Algu** se malhumorà perquè era un treball de **Tot lo mon**, però **Tot lo mon** pensà que **Qualsevol** podia fer-lo i

Ningu sabia que cap persona el faria.

Aixina que **Tot lo mon** tirà la culpa a **Algu** quan **Ningu** no feu lo que **Qualsevol** podria haver fet.

Al remat, com al principi havíem dit, passà la mateixa historia de sempre.

Traducció i adaptació a la llengua valenciana d'una rondalla tretada de www.miltalleres.com/cuentos

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definició)	tents sense especificar la quantitat ni el gèner, per contraposició a ningú.	triar-ne u determinat.
Tot lo mon/ tot el mon/ tots: Totes les persones.	Qualsevol: Un element entre varis, be siguen persones, animals o coses, sense	Ningu: Cap persona.
Algu: Indica persona o persones existents		

Solució: 1. DEJU 2. ENSAGISTE 3. ENSAIMADA 4. RESABUT 5. CLOT 6. BASQUET 7. PADRINA 8. ELFS 9. LLAÜT 10. CULLEROT 11. JAVRE 12. DERMATOLOGE 13. TROMPELLOT Verticals: 1. ESCUDELLAR 2. DESBOTIFARRAR

I RECORDA...La nostra primera paraula es **escudellar**. Una **escudella** es un atifell ample, en forma de mija esfera, que s'utilisa per a servir en ella el menjar. I una **escudelleta** es una escudella o tassa menuda per a prendre cafe, te o qualsevol atra infusio. Se diu **escudellada** a la quantitat de sopa, caldo, etc. que conté una escudella plena. Es **escudellador** qui escudella. Un **escudeller** es una post o banc de pedra adossat a la paret de la cuina, a on s'alcen plats, gots i uns altres utensilis per a servir o preparar el menjar. Eix. *El cambrer escudellava la sopa en els plats dels comensals.*

La nostra segona paraula es **desbotifarrar**. Està **desbotifarrat** allo que està trencat o rebentat, o en el cas d'un teixit, desfilat. També s'aplica al vestir d'una manera desastrada. Eix. *De tant mossegar, la gosseta ha desbotifarrat la nina de drap.*